

Provinciale Staten

Clustercode PP
Ons kenmerk DOC-00759070
Bijlage(n) -

Uw kenmerk -
Maastricht 1 april 2025
Verzonden 4 april 2025

Onderwerp

Mededeling portefeuillehouder inzake aanvullend data-analyse dorpenaanpak

Geachte Staten,

Op 13 september 2024 bent u tijdens een infosessie geïnformeerd over de gebiedsgerichte wijken- en dorpenaanpak vanuit het beleidskader Samen Leven en Bestaanszekerheid (SLB) actielijn 6.1.

Op 8 november 2024 hebben wij u geïnformeerd over de uitvoeringsplannen rondom de dorps- en wijkgerichte aanpak.

Op 22 november 2024 zijn deze plannen sonderend met u besproken. Ten aanzien van de gebiedsgerichte dorpenaanpak en de keuze voor de betreffende dorpen waar een aanpak zal worden opgestart, heeft u aangegeven dat er sprake moet zijn van een goede, verspreide en gedifferentieerde keuze voor de dorpenaanpakken, objectief onderbouwd en daarin aspecten meenemend die breder zijn dan alleen de sociaaleconomische aspecten. GS heeft op 10 december 2024 vervolgens besloten een aanvullende data-analyse voor de keuze van de dorpen uit te laten voeren, u bent hierover geïnformeerd via een mededeling portefeuillehouder (ID 123953).

Wij hebben eind 2024 aan onderzoeksbureau Sofie Verbindt opdracht verstrekt om deze aanvullende data-analyse uit te voeren. Hierbij zijn binnen verschillende thema's, die geselecteerd zijn op basis van de uitgangspunten van het beleidskader SLB, meerdere indicatoren gekozen (breder dan de SES-WOA data-analyse) om de aanvullende data-analyse zorgvuldig uit te kunnen voeren. Het gaat dan om zaken zoals eenzaamheid, mantelzorg, vrijwilligers, fysieke gezondheid, veerkracht, fysieke voorzieningen etc. Het betreft indicatoren en thema's die specifiek aansluiten bij de doelstellingen uit het beleidskader SLB. De scores op deze indicatoren zijn mede gestoeld op de economische draagkracht en vitaliteit in het betreffende (landelijk) gebied. Ontwikkelingen daar, bijvoorbeeld als gevolg van opkoopregelingen vanuit het kader Perspectief voor het landelijk gebied, kennen hun weerslag op de scores.

De uitgevoerde data-analyse door het onderzoeksbureau is voorafgegaan door een aantal keuzes om te definiëren wat een dorp is. Hiervoor bestaat helaas geen éénduidige definitie. Bij de definitie van een

dorp wordt gekozen voor 'niet-stedelijke' en 'weinig stedelijke' gemeenten. De adressendichtheid van een afgebakend gebied zorgt voor de indeling in deze categorieën (niet- en weinig stedelijke gemeenten).

De aanvullende data-analyse gericht op de gebiedsgerichte dorpenaanpak is in eerste instantie uitgevoerd op alle gemeenten in Limburg, waarbij ook de stedelijke en matig stedelijke gemeenten zijn meegenomen. Hierbij zijn alle gemeenten in Limburg afgezet tegen de benchmark Nederland. Het beeld dat dan ontstaat is dat de meeste gemeenten die wat meer een dorpskarakter hebben veel beter scoren dan een aantal wijken in grote steden in Limburg. Daarmee wordt de eerdere keuze door GS voor de wijkenaanpak ondersteund.

Daarna is er verdiepend onderzocht op de geselecteerde categorieën niet-stedelijk en weinig stedelijke gemeenten in Limburg en zijn deze afgezet tegen de benchmark Nederland voor soortgelijke gemeenten met een dorps karakter. Dan blijkt dat een 8-tal gemeenten duidelijk slechter scoren op vitaliteit en zelfredzaamheid.

De belangrijkste bevindingen en conclusies uit deze data-analyse op basis van de leefbaarheidsthema's zijn:

- landelijke Limburgse gemeenten hebben ten opzichte van de benchmark Nederland ook te kampen met de meervoudige, complexe problematiek in relatie tot de doelstellingen vanuit het beleidskader SLB;
- voor de dorpen zien we op basis van de vier (op basis van het SLB) geselecteerde thema's duidelijke verschillen. Zo zien we een groep gemeenten met duidelijk slechtere score op alle thema's ten opzichte van de landelijke benchmark. Een groep dorpen die op één of twee thema's slechter scoort ten opzichte van de landelijke benchmark en één groep dorpen die duidelijk beter scoort ten opzichte van de landelijke benchmark;
- er is één gemeente die op basis van definities tussen wal en schip valt, doordat ze te klein is (qua adressendichtheid) om bij de gebiedsgerichte wijkenaanpak (stedelijke definitie) aan te sluiten maar te groot is voor de gebiedsgerichte dorpenaanpak (niet-stedelijk en weinig stedelijk). Het betreft de gemeente Vaals. Deze gemeente valt in de categorie matig stedelijk, en soort zowel op SES-WOA-systematiek slecht en komt ook in deze aanvullende data-analyse naar voren. De problematiek in deze gemeente is dermate ernstig dat het billijk is om deze vanuit het beleidskader (daar waar de nood het hoogst is) mee te nemen.

Op basis van de uitgevoerde analyse is een beeld gevormd in welke gebieden in gemeenten in de niet- en weinig-stedelijke omgeving de nood het hoogst is. Daarnaast is vanuit het beleidskader SLB mee gegeven om scherpe keuzes te maken en focus aan te brengen om op die manier de impact van een gebiedsgerichte aanpak zo groot mogelijk te laten zijn. Ambtelijk is verkennend het gesprek aangegaan met acht Limburgse gemeenten.

Er is tijdens die gesprekken afgetast, op basis van de aanvullende data-analyse van de thema's, of er een gedeeld beeld is over de opgaven in het dorp (de dorpen). Vervolgens is gevraagd naar de bestuurlijke en ambtelijke prioriteiten in de gebiedsgerichte dorpenaanpak van de betreffende gemeenten en op welke wijze daar nu reeds invulling aan wordt gegeven. Ook is in kaart gebracht welke partijen daarbinnen actief zijn en op welke wijze ze onderdeel uitmaken van de aanpak. Er is tijdens het gesprek verder verkend welke inhoudelijke thema's en opgaven binnen de gemeente spelen. Dit tevens in relatie met de vijf doelen uit het beleidskader Samen leven en bestaanszekerheid. Tot slot is de provinciale rol in een mogelijk gebiedsgerichte dorpenaanpak besproken met deze acht gemeenten en is inzicht verkregen

in de gemeentelijke planning en te zetten stappen, evenals de bereidheid om – indien geselecteerd – toe te werken naar een intentieovereenkomst 1ste helft 2025.

Op basis van de selectie gebaseerd op de uitkomst van de aanvullende data-analyse én de gespreksronde, zijn wij gekomen tot een selectie van twee dorpen. Dit betreft Vaals en Beesel, met deze gemeenten gaan wij het bestuurlijke gesprek aan om samen toe te werken naar een intentieovereenkomst in het tweede kwartaal van 2025.

Tevens blijkt uit de gesprekken met betrekking tot de overige dorpen, dat men zich niet altijd herkent in de uitkomsten van de analyse. Meermaals wordt aangegeven dat de geschetste gebiedsgerichte aanpak (integraal, langjarig met alliantiepartners) niet aansluit bij de behoefte van de dorpen. Deze aanpak wordt als te “majeur” gezien, mede gelet op met name de organisatorische en financiële draagkracht van gemeenten. Hierin zien wij een verbinding met het Programma Gemeentelijke Uitvoeringskracht Nieuwestijl (GUN) (als uitwerking van het Beleidskader Provincie midden in de Samenleving) waarin de uitvoeringskracht van gemeenten centraal staat. Als het gaat om de uitvoeringskracht van gemeenten is er geen ‘one size fits all’ aanpak om de uitvoeringskracht te versterken. Uitvoeringskracht gaat niet alleen maar over organisatorische en financiële draagkracht van gemeenten, maar kent een gelaagdheid dat vraagt om een verdiepend gesprek met de gemeenten (dit gesprek is dan ook nadrukkelijk opgenomen in het Programma GUN). Kennisdeling en gerichte interventies vormen een centraal onderdeel binnen het Programma GUN die eveneens onderschreven zijn in de door ons gevoerde gesprekken in de dorpen over thema’s als bijvoorbeeld bestaanszekerheid en zelfredzaamheid.

Deze behoefte aan kennisdeling en toepassing van best practices wordt ook onderkend op Rijksniveau. Het ministerie van BZK onderzoekt op dit moment hoe opgedane kennis vanuit het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid gedeeld kan worden met andere gemeenten die niet zijn geselecteerd voor een nationaal programma. Om ook die gemeenten en betreffende gemeenschappen te versterken en te voorkomen dat zij, mogelijk op termijn, focusgebied worden. Momenteel worden gesprekken gevoerd om te verkennen of de Provincie Limburg met haar lerende netwerk en op te zetten pool van professionals daarbij kan aanhaken

Wij bieden uw Staten graag een toelichtende infosessie aan omtrent de aanvullende data-analyse voor de gebiedsgerichte dorpenaanpak. Tevens lichten we u dan nader toe hoe de vervolgaanpak om te komen tot een gebiedsgerichte dorpenaanpak in bovenstaand genoemde twee gemeenten tot stand zal gaan komen.

Gedeputeerde Staten van Limburg
namens dezen,

Marc van Caldenberg